

večeře). Ve všech ostatních případech odpovídá českému slovu *večeře* polské *kolacja*.

Do slovníku jsou však zařazena pouze slova, která jsou v obou jazycích zcela formálně (zvukově nebo graficky) shodná, eventuálně jen částečně obměněná, a která mají úplně jiný význam. Vyřazeny jsou tedy výrazy polysémní, jejichž některé významy se mohou v češtině a polštině shodovat, např. *množit* - *mnożyć* (mat. násobit, množit). Do slovníku nebyly dále zařazeny výrazy, které mají v obou jazycích týž význam, avšak liší se stylisticky, např. české hovorové - *fabrika*, *muzika* a polské spisovné - *fabryka*, *muzyka*.

Slovník mezijazykových homonym takového rozsahu nemá v české ani polské jazykovědné literatuře zatím obdoby, i když se nejedná o práci průkopnickou. V Polsku je však Szalkova a Nečasova publikace první prací svého druhu vůbec. V této souvislosti je nutné připomenout u nás v roce 1992 vydanou knihu olomouckého bohemisty a polonisty prof. Edvarda Lotka *Zrádná slova* v polštině a češtině, která byla rovněž věnována problematice mezijazykové homonymie. Na rozdíl od Szalkovy a Nečasovy práce, která je praktickou příručkou pro uživatele češtiny a polštiny a také pomůckou pro

studenty bohemistiky a polonistiky, obsahují Lotkova *Zrádná slova* kromě slovníku obsáhlé a všestranné vědecké poučení o jevu mezijazykové homonymie i poučení o mezijazykových interferencích, které vyplývají ze stylistické, mluvnické, výslovnostní a slovtvorné odlišnosti slov v obou srovnávaných jazycích i z jejich odlišné kolokace. Publikaci autorů Szalka a Nečase, která má v podtitulu výraz *slovník*, však nemůžeme v žádném případě vyčítat, že se blíže nezabývá podstatou jevu mezijazykové homonymie. Cílem slovníku samozřejmě není podat obsáhlé a vyčerpávající poučení o nějakém jazykovém jevu.

Czesko-polska homonimia je tedy veskrze praktickou a potřebnou pomůckou pro překladatele, tlumočníka, filologa i studenta, je prací, která chce upozornit na nebezpečí interferencí v češtině a polštině. Její použití v překladatelské i didaktické praxi může výrazně přispět k prohloubení znalosti cizího jazyka a také ke zkvalitnění promluv v tomto jazyce. Závěrem je pak třeba vyzvednout fakt, že se na tvorbě slovníku česko - polských homonym podíleli dva rodilí mluvčí. Spolupráce Čecha a Poláka při zrodu tohoto slovníku je tedy cennou devizou a zároveň i zárukou kvality.

Roman Madecki

Základní kurs polského jazyka pro Čechy

Pösingerová, K., Seretny, A.: Czy Czechów jest Trzech? Učebnice polského jazyka pro Čechy. Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992.

V letošním roce se našim polonistům a jejich studentům dostává do rukou zcela nová učebnice polského jazyka pro Čechy, tedy práce, kterou netrpělivě očekávala

celá česká polonistika. Nový učební text je výsledkem spolupráce dvou nejstarších středoevropských univerzit, Univerzity Karlovy v Praze a Jagielloňské univerzity

v Krakově. Jeho autorkami jsou pražská polonistka dr. Kateřina Pösingerová a Polka Anna Seretny, která se na krakovské univerzitě zabývá výukou polštiny pro cizince. Už jen samotný fakt, že se na přípravě nové učebnice podílely česká a polská lingvistka, může lecos vypovědět o kvalitě vydané knihy. Zárukou její kvality není jen tradičně vysoká úroveň naší slavistiky, při jejímž zrodu stála řada jazykovědců světového jména, ale zejména bohaté zkušenosti pracovníků Institutu Polonijnego UJ s výukou polštiny pro cizince i s popularizací polského jazyka, literatury a kultury v zahraničí. Institut Polonijny UJ vedený prof. Władysławem Miodunkou dosáhl v tomto oboru vynikajících výsledků a je považován za nejlepší a nejprestižnější instituci svého druhu v Polsku. Naši polonisté i studenti polské filologie dobře znají učebnice s tradičně zelenou obálkou, které krakovská univerzita již léta vydává v rámci rozsáhlé edice Biblioteka Pomocy Dydaktycznych do nauczania obcokrajowców języka i kultury polskiej. Tyto učebnice se vyznačují dobrou lexikální zásobou, řadou fonetických, morfologických, syntaktických i lexikálních cvičení a zejména kvalitními texty a dialogy, které vycházejí ze současného úzu mluveného spisovného jazyka.

K didaktickým účelům se dnes v naší polonistice používají různé učební texty. Dohromady však těchto učebních textů není mnoho. Jde většinou o starší české práce, již zmíněné krakovské nebo jiné v Polsku vydané učebnice, eventuálně skripta vzniklá na jednotlivých polonistických pracovištích. Dnes již zcela nevhodné pro výuku jsou učebnice polštiny pro samouky, které do didaktické praxe ostatně nikdy nepatřily. Jde totiž o učebnice určené laikům a nikoliv budoucím filologům. Zastaralá jsou rovněž skripta pražského polonisty doc. Bešty, která se postupně rozrůstala až do konečných tří dílů. I když

díl třetí, vydaný v roce 1986, obsahuje rozsáhlou slovní zásobu k jednotlivým probíraným tématům i solidní mluvnický výklad, lze tento text používat pouze jako text doplňkový. Na obou jmenovaných učebnicích polštiny pro Čechy můžeme ukázat, že nejrychleji zastarávají realie a že i v jazyce může v poměrně krátké době dojít ke změnám v lexiku nebo morfologii.

Učebnice Kateřiny Pösingerové a Anny Seretny je pojata jako základní kurs polského jazyka. Jejím cílem není jen naučit českého studenta mluvit polsky, ale také ho seznámit s polskými realiami, tj. s tím, jaké je dnešní Polsko a jací jsou Poláci. Po stránce formální je text pojat velmi moderně a vychází z tzv. komunikativní metody při výuce cizího jazyka. Základním materiálem je tedy materiál konverzační. Řada článků a dialogů je doplněna výkladem o výslovnosti, morfologických, syntaktických a lexikálních jevech. Úvodní texty a dialogy v každé z deseti lekcí jsou doplněny slovní zásobou a přehledem ustálených obrátů, které by mohly při překladu činit studentům potíže. Lexikální zásoba ke každému tématu je procvičována formou konverzačních a situačních cvičení, v nichž mají posluchači možnost improvizovat. Student se tak cizímu jazyku neučí pasívně, ale je přímo nucen k tomu, aby předvedl svůj vlastní projev v cizím jazyce. Každá lekce obsahuje rovněž gramatický výklad. Přehled základních gramatických jevů je podán v přehledných tabulkách. Důraz je kladen zejména na ty jevy, jež jsou v češtině a polštině odlišné. Student je v rámci mluvnického výkladu upozorněn na to, že některým jevům, např. distribuci koncovek -a/-u v genitivu singuláru u neživotných substantiv mužského rodu, by měl věnovat soustavnou pozornost. Stupeň zvládnutí mluvnických jevů studenty si může učitel ověřit pomocí kontrolních cvičení. V závěru každé lekce je ještě

doplňující text, tematicky navazující na text úvodní. V tomto případě však jde o texty složitější, u nichž se předpokládá také práce se slovníkem.

Vysokoškolský pedagog i student určitě ocení jistou volnost, které se mu ze strany autorek učebnice dostává. Učitel má možnost sám určit pořadí probírané látky dle schopností studijní skupiny, rozšířit mluvnický výklad nebo současně realizovat vlastní didaktický program. Studentům je pak dána naprostá volnost v konverzačních a situačních cvičeních, kde se výuka cizího jazyka řídí hlavní zásadou komunikativní metody, tj. že ve výuce cizího jazyka je nejdůležitější samostatný projev studenta. Díky tomu, že celá učebnice vychází z této metody, nemohou se při jejím užívání opakovat známé chyby ve výuce cizích

jazyků. S touto učebnicí se totiž nemůže stát, aby student znal z paměti celou gramatiku a řadu sloviček, ale neuměl se v cizím jazyce zeptat na cestu k nádraží.

Učebnice je doplněna magnetofonovou kazetou s nahrávkami textů v podání rodičů a mluvčích, takže je zároveň pomůckou při výuce správné výslovnosti.

Učebnice Kateřiny Pösingerové a Anny Seretny však není jedinou publikací, která v letošním roce obohatila naši polonistiku. Letos byla totiž vydána práce zásadního významu, první díl velkého Polsko-českého slovníku Karla Olivy. Doufejme, že se i přes všechny potíže, s nimiž se naše slavistické obory potýkají, brzy dočkáme druhého dílu slovníku a případně i dalších učebních textů.

Roman Madeckí